

spune: *social-politic* și *politico-social*; *social-istoric* și *istorico-social* etc. Așezarea adjectivelor poate varia în funcție de intenția aceluia care le folosește, adică depinde de ceea ce vrea să sublinieze vorbitorul»¹.

O primă observație care se impune este legată de termenii de «formă prescurtată» și «tendință spre scurtime», care, fără precizările de rigoare, nu mi se par îndeajuns de clari sub raportul conținutului lor lingvistic. Judecând după felul în care sînt formulați, cei doi termeni nu converg spre desemnarea aceleiași realități lingvistice. «Forma prescurtată» ar trebui considerată în primul rînd pe plan morfologic, în speță pe planul structurii morfematice a cuvîntului, din care pot fi eliminate oricare alte elemente afară de radical². La acesta se adaugă apoi vocala de legătură *o*. *Francez* și *englez*, pierzînd sufixul, devin astfel pe rînd *franco-englez* și *anglo-francez*. «Tendința spre scurtime», în schimb, își găsește mai curînd expresie, după cît se pare, pe plan fonetic, prin atribuirea primului loc, în cadrul compusului, termenului mai scurt. Postulînd drept criteriu al «scurtimii» numărul de silabe al termenului respectiv³, putem conchide că primul component nu depășește, de regulă, ca număr de silabe, pe cel de-al doilea. Nu trebuie uitat, în legătură cu aceasta, că reducerea numărului de silabe constituie un rezultat implicit al simplificării structurii morfematice a cuvîntului. *Francez* (2 silabe) în îmbinare cu *englez* (2 silabe) nu devine *francezo-englez* (3 + 2 silabe), ci *franco-englez* (2 + 2 silabe). Pe temeiul celor de mai sus, înclin să confer termenilor în discuție o valoare morfofonologică. Ei desemnează în ultimă instanță două laturi ale unei unități de măsură unice, cu caracter pur formal, pe care o voi denumi, în mod corespunzător, criteriul morfofonologic. Rămîne de văzut în ce măsură acesta poate fi extins asupra altor adjective din afara sferei tematice a relațiilor dintre țări și popoare sau poate contribui la intervertirea termenilor în formațiile calchiate din limba rusă.

S-ar părea că exemplele date înainte de adjective compuse cu termenii dispuși invers față de originalul rusesc ilustrează acțiunea factorului morfofonologic, întrucît peste tot primul termen este mai scurt sau cel puțin egal cu al doilea sub raportul numărului de silabe. Situația rămîne valabilă și pentru multe alte compuse, abstracție făcînd de faptul dacă ele calchiază sau nu modele rusești⁴: *acțiuni cultural-artistice*⁵ (Inf. Buc., 1 iunie 1961, p. 1, col. 3); *aparatură militar-politienescă* (L. cl., 1961, nr. 11, p. 65); *armă racheto-nucleară* (Sc., 24 oct. 1962, p. 4, col. 1); *asociația geologică carpato-balcanică*

¹ Halina Mirska, loc. cit.

² În accepția morfologică a «formeii prescurtate» se încadrează, desigur, și recomandarea lui A. V. Isačenko de „a acorda preferință unui termen « internațional » dacă este mai scurt decît cel « național », adică dacă cuprinde un număr mai mic de morfeme» (*Некоторые вопросы лингвистической терминологии, в частности славянской* în *Известия Академии наук СССР (ОЛЯ)*, 1961, vol. XX, fasc. 1, p. 50).

³ Compară: „Procesele fonetice duc de multe ori la dezvoltarea corpului sonor al cuvîntului... față de latinescul *dicunt* „(ei) zic“, franceza are *dissent* (pronunțat *diz*), dar italiana are *discono*, în trei silabe” (Al. Graur, L. Wald, *Scurtă istorie a lingvisticii*, București, 1961, p. 69).

⁴ Pentru periodicele și lucrările din care s-a excerptat materialul ilustrativ am folosit următoarele abrevieri: Sc. — «Scinteia»; Inf. Buc. — «Informația Bucureștiului»; Rom. lib. — «România liberă»; L. cl. — «Lupta de clasă», LR — «Limba Română»; Rev. inv. sup. — «Revista învățămîntului superior»; Gaz. inv. — «Gazeta învățămîntului»; Pr. r. — «Programul de radio și televiziune»; Curs I, II — «Curs de materialism dialectic și istoric», vol. I și II, București, Edit. politică, 1958, respectiv 1961.

⁵ Deși adjectivul compus este dat în îmbinare cu substantivul pe care-l complințește, numărul de silabe se stabilește după «forma inițială» (de masc. sing.) a termenilor.